

Terrorns grepp om Europa

En studie över hur terrorism kan fortleva
i demokratiska stater

Abstract

Denna teoriutvecklande studie syftade till att svara på frågan: Hur kan terroristorganisationer fortleva i demokratiska stater? Genom att applicera befintliga teorier på de två empiriska fallen; konflikten mellan Storbritannien och IRA och konflikten mellan Spanien och ETA ämnade studien att analysera och förklara vilka aspekter i den demokratiska staten som resulterar i terroristorganisationers fortlevnad. Det empiriska material som använts är främst teorier om rättfärdigande eller icke-rättfärdigande av terrorism, teorier som förklarar var organisationen och den enskilde terroristen finner motivation samt teorier om hur stater kan förebygga och motarbeta terrorism och vilka dilemman detta medför. Då teorierna tillämpats på de empiriska fallen har utfallet visat att när kampen kan anses vara rättfärdigad samt terroristorganisationen och dess medlemmar funnit tillräcklig motivation utgör detta en av fortlevnadens två baser. Den andra basen utgörs av staternas svårighet att välja mellan att agera eller inte agera samt att väga mellan hård lagstiftning och upprätthållandet av en demokratisk rättsstat. Dessa baser skapar tillsammans förutsättningar för terroristorganisationers fortlevnad.

Nyckelord: Terrorism, Fortlevnad, Demokrati, IRA, ETA

Antal tecken: 71 144

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Problem och frågeställning	1
1.2	Metod och empiri.....	1
1.3	Definition av terrorism	3
1.4	Tidigare forskning – en översikt.....	4
2	Historisk bakgrund	5
2.1	Irish Republican Army	5
2.2	Euzkadi Ta Askatasuna	6
3	Rättfärdigande av terrorism	8
3.1	Teori som inte rättfärdigar terrorism i demokratier.....	8
3.2	Teori som rättfärdigar terrorism	9
3.3	Teori om terroristernas självrättfärdigande	9
3.4	Teori om förändring i rättfärdigandet.....	10
4	Den ensamma terroristen	11
4.1	Terroristens rationella beteende.....	11
4.1.1	Teoribeskrivning.....	11
4.1.2	Applicering av teorin på terroristers beteende.....	12
4.2	Motiv för terrorism	12
4.2.1	Två kategorier	12
4.2.2	Frustrationselementet.....	13
4.2.3	Grupptillhörighet	13
4.2.4	Samhällets respons – en källa till motivation	14
5	Teorier om hur stater kan förhindra terrorism.....	16
5.1	Att välja mellan pest eller kolera.....	16
5.2	Medborgarnas rätt till skydd.....	17
6	Staternas arbete mot terrorist-organisationerna	19
6.1	Storbritannien v. IRA	19
6.1.1	Genom politiska program	19

6.1.2	Genom lagstiftning	21
6.1.3	Genom internationella samarbeten	21
6.2	Spanien v. ETA.....	22
6.2.1	Genom politiska program	22
6.2.2	Genom lagstiftning	23
6.2.3	Genom internationella samarbeten	24
7	Sammanfattning och slutsats	25
8	Referenser	30

1 Inledning

Vi har valt att arbeta med ämnet terrorism och mer specifikt terrorism i demokratiska stater. Detta är intressant då vi anser att terrorism är ett ämne som är högst aktuellt efter 11:e september-attackerna, men även eftersom de terrordåd vi har tänkt undersöka förekommer på en stats territorium av dess egna medborgare. Efter 11:e september har västvärldens syn på terrorism omskapats till att gälla sådana dåd som begås av organisationer som vill skada främmande stater genom att ge sig på dess medborgare på den statens territorium. I de fall som vi har tänkt analysera sker dock dåden på organisationernas "hemmaplan" och motsäger då denna nya definition.

1.1 Problem och frågeställning

Vår frågeställning lyder: "Hur kommer det sig att terroristorganisationer kan leva kvar i demokratiska stater?" Vi kommer i samband med detta att undersöka relaterade frågor, så som "Vad finns det för element i den demokratiska staten som gynnar organisationen?", "Hur skapar terroristorganisationer stöd hos befolkningen?", "Hur motiveras individer att stöda terroristorganisationer?", "Hur motarbetar staten terrorist-organisationer?" och "Varför kan inte staten hindra terroristorganisationer från att fortleva?"

1.2 Metod och empiri

Vi har valt att göra en teoriutvecklande studie som vi applicerar på två empiriska fall. Genom tidigare forskning ämnar vi att identifiera tänkbara förklaringsfaktorer som kan användas för att utveckla en ny teori som kan svara på våra frågeställningar. De empiriska fall vi har valt att koncentrera vår studie kring är IRA på Nordirland och ETA i Baskien, Spanien. Vi har valt dem då vår studie fokuserar kring demokratiska stater och Europa. Detta har vi gjort dels på grund av informationstillgänglighet och dels för att vi är fascinerade över att det kan förekomma sådana organisationer inom den Europeiska Unionen. Valet av empiriska fall grundar vi på att vi anser att organisationerna är jämförbara, främst i dess mål och medel, då båda organisationerna strävar efter självständighet och använder sig av våld mot befolkningen. De demokratiska staterna tänker vi jämföra i deras sätt att angripa de regionala terroristorganisationerna. (Esaiasson

m.fl. 2003 s. 121-148 passim) I båda fall har organisationernas glansdagar passerats och de arbetar inte i lika hög grad aktivt mot de mål de tidigare kämpat för. IRA har utvecklats till en mer regelrätt kriminell grupp och ETA har trappat ner i aktivitet. Detta har gjort att vårt material till stor del kommer från den tiden då organisationerna var som mest aktiva, främst kring 1970- och 80-talet. Vi har valt dessa två fall då terroristorganisationerna IRA och ETA är de som har fått mest uppmärksamhet i Europa och västvärlden av de organisationer som är aktiva i demokratiska stater. Då det gäller demokratiska stater är det ofta lättare att finna tillförlitlig information eftersom auktoritära stater ofta mörklägger vad som sker inom dess gränser. Ett annat skäl till att vi har valt att fokusera just på demokratiska stater är att då man talar om auktoritära system blir det lätt att sympatisera med aktörerna och kalla dem för "frihetskämpar". Att en demokratisk stat skulle behöva "frihetskämpar" känns för många främmande och de klassificeras då ofta som terrorister, trots att deras kamp ofta är lik den som förs i auktoritära system. Vi är väl medvetna om att läsaren kan hävda att vi, genom att vi i huvudsak i arbetet använder oss av begreppen terrorist och terroristorganisation, tar ställning i frågan om organisationernas legitimitet. Skälen till att vi valt dessa begrepp är att de forskare vi arbetar utifrån kallar dem terrorister och då vi i förhand inte har tagit ställning i frågan om kampens legitimitet, ligger de "vedertagna" begreppen närmare till hands än t.ex. "frihetskämpar". Vi frågar oss också hur det kommer sig att demokratiska stater inte agerar mer hårdast i frågan. Det är detta, vilka grunder som finns för ETA respektive IRA att fortsätta existera, vi främst ämnar undersöka i vår studie.

Vi har valt att helt fokusera vår studie kring sekundärkällor, som böcker och artiklar, och helt utesluter primärkällor så som intervjuer då det skulle vara mycket svårt att genomföra eftersom det är ett stort geografiskt avstånd. Vi utesluter det även eftersom vi inte anser det vara nödvändigt. Vi har även planerat att leta information via Internet, främst genom de databaser som institutionen tillhandahåller.

Vi har lagt upp uppsatsen på följande vis: Först kommer vi att gå igenom de respektive organisationernas historiska bakgrund. Sedan ämnar vi med hjälp av relevanta teorier undersöka vad som kan rättfärdiga samt vad som kan motivera terroristerna och deras kamp. Efter det tar vi upp teorier som behandlar staters arbete mot terrorism samt undersöker vad staterna gör i våra empiriska fall. Slutligen kommer vi väva samman dessa olika aspekter för att på så vis svara på frågeställningarna vi nämnt ovan. Vi har valt att operationalisera samt definiera relevanta begrepp i analysen, men vi tillägnar begreppet "terrorism" ett eget avsnitt i detta kapitel, eftersom det är en sådan stor del av uppsatsen att det behöver förklaras innan analysen börjar.

1.3 Definition av terrorism

Politisk terrorism kan sägas förekomma då en grupp, oavsett om de är ett regeringsparti eller befinner sig utanför regeringen, beslutar sig för att söka ideologiska mål genom metoder som inte bara omstörtar eller ignorerar internationella och inhemska lagar, utan vars framgång till stor del bygger på användande av våld eller hot om våld. Detta innefattar även regimer som terrorister. (O'Sullivan 1986 s.5) I våra fall innefattas både IRA och ETA i denna beskrivning av en terroristorganisation.

Terrorism kan definieras som det systematiska användandet av mord, skada och förstörelse eller hot om detsamma för att skapa ett klimat av terror för att ge publicitet åt terroristernas sak och för att sätta skräck i en vid grupp människor så att de ger efter för terroristernas krav. Wilkinson skiljer mellan olika sorters terrorism: Terroristiska statsregimer, statssponsrad internationell terrorism och särgruppsterrorism. Den senare delar han in i fem olika grupper: extrema nationalisterna, ideologiska terrorister, exilgruppsterrorister, sakfrågeterrorister och religiösa extremister. Både ETA och IRA faller in under kategorin extrema nationalisterna. Även Wilkinson använder dessa terroristorganisationer som exempel. (Wilkinson 1986 s. 208f)

Diskriminerande terrorism är riktad mot en specifik målgrupp. Möjligheten finns här att reglera terrorismens intensitet beroende på de upplevda behoven i situationen. All övrig form av terrorism definieras som *icke-diskriminerande terrorism*. (Calvert 1986 s. 32)

Enligt Clausewitz definition är krig kollisionen mellan två levande krafter, inte en levande krafts aktion mot en livlös massa. Townshend använder sig av denna definition för att kunna skilja mellan krig och terrorism. Han menar att terrorism kan definieras som ett enkelriktat förhållande mellan olika krafter medan krig är en gengäldande aktivitet mellan två liknande, men inte nödvändigtvis jämlika, krafter. På grund av att terroristernas målgrupp, befolkningen, inte är beredda på de våldet de utsätts för blir de skrämde av terroristernas medel. (Townshend 1986 s. 90)

Hyams skiljer mellan direkt terrorism – attacker mot medlemmar av regeringen – och indirekt terrorism – attacker riktade mot regeringens väljare i syfte att förstöra förtroendet för regeringen (Hyams 1975 s. 9). Exempel på direkt terrorism i våra fall är ett av ETA:s första attentat, då de sprängde den nya premiärministern Luis Carrero Blanco i luften i december 1973 (Kumm 2003 s. 161), medan ett exempel på indirekt terrorism är IRA:s bombningar av de två pubarna i Birmingham, England i november 1974, då 21 ungdomar dödades och 120 personer skadades

(Bauhn 1990 s. 29). Direkt terrorism fyller två funktioner enligt Hyams; dels skonas befolkningen från onödiga offer och dels uppfylls en inre önskan hos terroristerna att se människor i maktpositioner lida. Indirekt terrorism har som nämnts till syfte att få befolkningen att inse att regeringen inte är lämplig att styra över regionen. (Hyams 1975 s. 10f)

Då definitionerna inte motsäger varandra anser vi att våra empiriska fall faller in under alla dessa definitioner av terrorism. Vi har därför valt att i vår studie se begreppet terrorism som ett komplext begrepp. När vi senare i arbetet talar om terrorism menar vi således allt som vi tagit upp ovan.

1.4 Tidigare forskning – en översikt

Teorier som rör terroristorganisationer och staters arbete mot dem råder det ingen brist på. Dock har vi inte hittat en renodlad teori som behandlar alla de aspekter vi valt att fokusera vår analys kring och som täcker in det vi anser nödvändigt för att besvara våra frågeställningar. Därför har vi valt att med hjälp av befintliga teorier göra ett teoriutvecklande arbete, att sammanställa tidigare forskning för att anpassa denna till vårt problem. De teorier som vi främst valt att fokusera vår studie kring är följande;

- Teorier som definierar relevanta begrepp av O’Sullivan, Wilkinson, Calvert, Townshend och Hyams.
- Teorier om rättfärdigande eller icke-rättfärdigande av terrorism av O’Brien, Hyams, Kumm och Shepard.
- Teorier om hur motivation att stödja terroristorganisationer skapas, om vilka individer som väljer att ge terroristorganisationer sitt stöd samt om vad som är gynnsamt för och skapar förutsättningar för terroristorganisationers fortlevnad av Rübhelke, Bergquist, Hyams, Reinares, Mansvelt Beck, Hirschfeldt och O’Brien.
- Teorier om hur stater kan förebygga samt motverka terrorism, samt vilka risker det finns med staternas arbete mot terrorismen av O’Brien och Hirschfeldt.

2 Historisk bakgrund

2.1 Irish Republican Army

Efter det som brukar kallas *Påskupproret* delades Irland, år 1921, in i två delar. 26 av de irländska grevskapen blev självständiga under namnet Irländska fristaten, medan sex grevskap fick stanna kvar under den brittiska kronan som en självstyrande provins och tilldelades namnet Nordirland. Påskupproret hade inletts 1916 av nybildade IRA. Målet med upproret var att hela ön skulle bli självständig och att den, i IRA:s ögon, "brittiska ockupationen" därmed skulle upphöra. Utfallet var då inte till IRA:s belåtenhet, utan man började i allt större utsträckning bekämpa inte bara briter, utan även irländare som gav briterna sitt stöd. (Jakobsson 1993 s. 5-7) Påskupprorets ledare avrättades efter de blivit tillfångatagna och detta ledde till att stödet ökade för IRA:s sak och männen ansågs vara martyrer. (Winblad 1972 s. 8)

1938-39 förde IRA en kampanj som kallades "Bombs for Britain" och de bombade under denna tid bl.a. London, Birmingham och Manchester. Efter denna period var det lugnt från IRA:s sida, till stor del på grund av Andra världskriget, men å andra sidan var Irländska fristaten mer aktiv. 1947 trodde man att IRA på grund av flera arresteringar och avrättningar av aktiva hade upphört existera, men detta visade sig vara fel. (Winblad 1972 s. 7-8) 1949 ombildades Irländska fristaten till Republiken Irland. (Jakobsson 1993 s. 6)

Sålunda inträffade paradoxen att de som varit för irländsk självständighet, den katolska delen av befolkningen, blev ställda inför kompromissen att endast en del av ön blev självständig, medan de som motsatt sig det, den protestantiska befolkningen, av den brittiska regeringen påtvingades ett självstyre de inte efterfrågat. (Jakobsson 1993 s. 6)

I mitten av 1960-talet tilldelades Nordirland ett visst självstyre, då de fick bestämmanderätt över vissa frågor. Dock undantogs frågor angående bl.a. utrikespolitik, försvar och beskattning. Dessutom tillämpades samma valsysteem som i Storbritannien med majoritetsval och detta fick konsekvensen att den katolska minoriteten omöjligt kunde få en plats i parlamentet. (Jakobsson 1993 s. 8) Vi frågar oss om detta så kallade självstyre levde upp till namnet.

1970 splittrades IRA och organisationen delades in i två delar; Provisoriska IRA och "det gamla" IRA. Provisoriska IRA var de som fortsatte med terrordåd samt tog på sig ansvaret att skydda den katolska delen av befolkningen då de ansåg att man inte kunde lita på polisen. Denna del av IRA är den som fortlever än idag. (Bauhn 1990 s. 13) Under 1990-talet bröt sig medlemmar ut ur Provisional IRA och skapade nya organisationer, Real IRA och Continuity IRA, som inte följer den icke-våldsamma väg som IRA har valt att följa de senaste åren. (Burns 2001) Numer är det många som tror att IRA och deras utbrytarorganisationer har blivit mer regelrätta kriminella gäng.

Upptäckningen till den ökända Bloody Sunday skedde i augusti 1971 då brittiska soldater arresterade 350 personer som misstänktes ha samröre med IRA. Dessa fångar fördes efter några dagar på arméns bas till ett fartyg i Belfasts hamn. Många har liknat detta fartyg vid ett koncentrationsläger. (Kumm 2003 s. 139) Så skedde Bloody Sunday 30 januari, 1972. Katoliker protesterade mot fångenskaperna och krävde att den brittiska armén skulle släppa fångarna. Demonstrationerna spårade ur och slutade med att brittiska fallskärmsjägare sköt fjorton av demonstranterna. (ibid.)

2.2 Euzkadi Ta Askatasuna

Det nationalistiska partiet Euzkadi Ta Askatasuna, ETA, bildades år 1959 av en grupp extrema nationalister i den spanska provinsen Baskien. En grupp nationalistiska ungdomar bröt sig loss från det nationalistiska partiet PNV (Partido Nacional Vasco) och bildade ETA. (Pestana Barros 2002 s. 402) Målet var ett Baskien som skulle vara totalt fritt från den spanska staten. Redan från början var partiet uppdelat och en del var en dold, beväpnad grupp som hade som uppgift att terrorisera och skrämja den spanska polisen. Man trodde att genom att tvinga fram våld från regeringens sida skulle man bevisa för den baskiska befolkningen att regeringen i Madrid var både svaga och våldsbenägna och på så sätt skapa ett missnöje hos folket. Befolkningen skulle bli misstänksamma och stödet för oppositionen skulle därmed öka och slutligen leda till ett självständigt Baskien. (Bauhn 1990 s. 15)

Ett av de mest anmärkningsvärda attentaten från ETA:s sida var mordet på den spanske premiärministern, Luis Carrero Blanco, 1973. En bomb hade placerats under ministerns bil, som vid detoneringen lyftes fyra våningar upp i luften. Björn Kumm skriver att detta attentat troligen hjälpte den spanska staten på vägen mot demokrati och gjorde att "Franco personligen chockades av attentatet [...] Diktatorns eget grepp om makten, mera famlande än under hans storhetstid, blev betydligt osäkrare under hans sista år i livet." (2003 s.162)

ETA har genom sin s.k. ”politiska arm”, det nationalistiska partiet Batasuna, kunnat göra sin röst hörd även i det Baskiska parlamentet. Batasuna fick, även då ETA efter 14 månaders vapenvila 98-99 tog till våld igen, 10 procent av folkets röster. (Which way ahead? 2001 s. 49) I mars 2003 beslutade den spanska regimen med premiärminister Aznar i spetsen, och i samförstånd med Baskiens styrande parti PNV, att Batasuna skulle bannlysas. (Ceasefire ahead? 2004 s. 47) Även i årets val i april stängdes Batasuna ute, tillsammans med ett annat extremt nationalistiskt parti. ETA har under det senaste året varit relativt lugnt, de har dock visat att de fortfarande existerar genom en del mindre attentat i form av sprängningar. (Sydsvenskan 050418 s. A15)

3 Rättfärdigande av terrorism

Det har under åren dykt upp några teorier om rättfärdigande av terrorhandlingar: om och i vilka fall de kan accepteras. I detta kapitel kommer vi att ta upp några av dessa, som i vissa fall står emot varandra. Detta är viktigt att ta upp då vi anser att legitimiteten av handlingar i vissa fall, eller rättfärdigandet av handlingarna i den civila befolkningens ögon, kan leda till att de fortlever. Då både IRA och ETA hävdar att de kämpar för folkets sak, har de utan folkets stöd inget skäl att fortsätta.

3.1 Teori som inte rättfärdigar terrorism i demokratier

Conor Cruise O'Brien skriver att frihet anses vara något så värdefullt att den legitimerar inte bara en demokratisk stats maktutövande, utan även terroristernas handlingar. Grundproblemet enligt O'Brien ligger i hur man definierar "frihet", då de som anger frihet som ett skäl för en stat att utöva makt har någonting konkret att jämföra med, till skillnad från dem som vill uppnå en frihet genom terrorism, då de försöker sträva till något som inte ännu finns. (O'Brien 1978 s. 86). Med en demokratisk stat menar man en regeringsform där majoriteten av medborgarnas åsikter ska beaktas vid styrandet. Detta innebär bl.a. att det ska finnas fria och allmänna val, grundläggande friheter såsom yttrande- och tryckfrihet. (Hirschfeldt 1978 s. 154) O'Brien skiljer mellan två typer av frihetskämpar: dels utopisterna, som enligt honom strävar efter en universell ny sorts frihet, genom att bryta ner det existerande samhället och ersätta det med en ny samhällsform. På andra sidan finns separatisterna som strävar efter frigörelse från en främmande makt eller återförening med ett annat territorium. Deras mål är mer uppnåeliga och antalet personer som blir påverkade negativt är litet jämfört med dem som kan dra nytta av situationen. Dock kan dessa mål också uppfattas som utopiska eftersom de målar upp visioner som kan vara svåra att leva upp till, men själva målet – att förvisa regeringstrupper eller att återförena två territorier – är praktiskt genomförbart. (O'Brien 1978 s. 87-91) Dock säger inte O'Brien vilken av dessa friheter han anser vara den som legitimerar terrorism, även om han senare i artikeln beskriver olika sätt att bekämpa terrorism som strävar efter frigörelse.

Den demokratiska versionen av frihet är inte fulländad, men vi är väl förtrogna med den. De terroristiska versionerna av frihet kombinerar fantasins fulländning med gevärets effektiva möjligheter att stödja godtycklig maktutövning. Det kan ta tid, men den demokratiska kampen mot underjordiska terroristvälden, vilka slagord

dessa än använder, är en kamp för verklig frihet, för verkliga människor. (O'Brien 1978 s. 98f)

3.2 Teori som rättfärdigar terrorism

Rättfärdigande av terrorism kan vara tveksamt moraliskt sett, men enligt Edward Hyams borde det inte göras någon åtskillnad mellan terrorism och krig – om krig kan rättfärdigas borde terrorism kunna rättfärdigas på samma grund. I de fall då man inte kan förändra en regim på något annat vis än genom att ta till våld och befolkningen är under sådan press att de inte klarar av de dåliga förhållandena längre anser Hyams att man kan bli tvungen att acceptera terrorism som rättfärdigat. (1975 s. 10)

That leads us to the chief use and justification of terrorism: it is the means taken by militant minorities who feel themselves driven at last to have recourse to violence in the service of their cause, where the inequality of forces as between themselves and the government they seek to overthrow of constrain to different policies in such that victory for themselves in open warfare is out of the question. (Hyams 1975 s. 11)

Han går sedan vidare med att fråga sig själv om terrorism är rättfärdigat bara för att det lyckas, som t.ex. i skapandet av staterna Israel och Irland. Här säger han att om man kan rättfärdiga krig på grunder som nationell frihet från en främmande makt eller tyrann, så kan man rättfärdiga terrorism på samma grunder. Detta, hävdar Hyams vidare, måste alla som kan acceptera krig hålla med om. De enda som är undantagna ekvationen är pacifister som ju aldrig kan acceptera våld i någon form. (1975 s. 14)

3.3 Teori om terroristernas självrättfärdigande

En annan teori om rättfärdigande har Björn Kumm:

[O]enigheten har alltid varit stor om vem som ska kallas och vem som inte får kallas terrorist. Grova våldshandlingar motiveras ofta av den ena parten som rättfärdigt självförsvar men kallas, om motsidan utför dem, för terrorism. Den enes 'terrorist' kan, som FN:s generalsekreterare Kofi Annan hösten 2001 uttryckte saken, mycket väl vara den andres 'frihetskämpe'. Definitionen har varit i högsta grad rörlig. (Kumm 2003 s. 24)

Han säger även att terrorister tillgriper terrorism som alternativ till öppet krig om ett sådant krig ligger utanför ens kapacitet. Kumms teori berör främst hur terrorister ser på sig själva som rättfärdiga, men utvecklar ingen objektiv teori om legitimitet. Han säger att terrorister skapar sig en egen moral och att de själva anser sig vara rättfärdigade och att motståndarna därigenom blir automatiskt ond i terroristens ögon. (Detta återkommer vi till i ett senare kapitel.) Kumm refererar

till Robespierre, som enligt honom kanske har den klaraste definitionen av terroristens världsuppfattning. Under Franska revolutionen sade Robespierre att "[t]errorn [...] var inget annat än snabb, hård, obeveklig rättvisa. [...] Terrorismens moral var att motståndarna var förrädare mot den goda saken och måste straffas." (Kumm 2003 s. 29) Ett problem kan dock uppkomma vid rättsligt felaktiga handlingar som, trots sin olaglighet, kan vara moraliskt försvarbara. Exempel på detta är den franska motståndsrörelse som existerade under Andra Världskriget och den koloniala frigörelserörelsen i Afrika och Asien. Detta leder till retoriska konster då ett land, t.ex. Frankrike, hamnar på båda sidor av samma mynt. I den ena konflikten var de motståndsrörelsen som kämpade mot en främmande makt och i den andra konflikten var de själva den främmande makt som försökte behålla makten över ett territorium. (ibid.)

3.4 Teori om förändring i rättfärdigandet

William S. Shepard hävdar i sin artikel att ETA under Francoregimen fick stöd från befolkningen på grund av deras uppror mot en diktatorisk regim som till och med förbjöd det baskiska språket, men att detta har förändrats på senare år. Numer åtnjuter den baskiska regionen en stor autonomi, vilket innebär att mycket av det som ETA har kämpat för har uppfyllts. Detta har lett till att ETA ses mer som en terroristgrupp utan rättfärdiga missnöjen. Dessutom skulle ett frigörande av den baskiska regionen leda till att andra semiautonoma regioner, så som Katalonien och Galizien, skulle kräva samma behandling. (Shepard 2002 s. 61f) Detta sammantaget innebär att även om ETA tidigare har ägt förtroende och stöd hos befolkningen, så har detta ändrat sig över tiden och Shepard hävdar att ETA nu inte är mer än en kriminell grupp. Det minskade stödet kan också bero på att folk är trötta på ETA:s våld.

Efter flera uppmärksammade mord började befolkningen demonstrera mot ETA, vilket ledde till att de i september 1998 förklarade vapenvila som varade ända fram till december 1999. (Shepard 2002 s. 63) Ett annat faktum som stöder Shepards teori om att den baskiska befolkningen inte längre stöder ETA är att organisationen under de senaste åren har utvecklat ett system med "revolutionära skatter", vilket innebär att ETA utpressar valda personer som har att välja mellan att betala eller bli mördade. (Shepard 2002 s. 65)

4 Den ensamma terroristen

En av aspekterna som många teoretiker tar upp är frågan om hur terroristorganisationernas medlemmar motiveras att stödja en verksamhet som präglas av våld. Vi har valt att titta närmare på några av de teorier som förklarar detta fenomen.

4.1 Terroristens rationella beteende

4.1.1 Teoribeskrivning

Dirk T G Rübhelke använder sig i sin artikel av en ekonomisk teori om rationellt beteende. Teorier om detta används ofta för att undersöka individers beteende i ekonomiska sammanhang och analysera olika individers olika bedömning av en verksamhet, en vara eller en tjänst, och därigenom beskriva individens förhållande till produktion och konsumtion. Teorin, som Rübhelke har hämtat från Lancaster 1971, beskriver problematiken kring produktionen av t.ex. en vara och olika individers skilda förhållanden till denna. Varans karaktär bestäms utifrån betraktaren och dennes positiva eller negativa relation till varan. För producenten blir konsekvenserna av produktionen, och därmed förhållandet till varan, positiva då denna bidrar till hans försörjning. Liknande blir konsekvenserna för konsumenten som får ett upplevt behov tillfredställt genom sin konsumtion. (Rübhelke 2005 s. 19f)

Vad gäller produktionens negativa konsekvenser använder Rübhelke exemplet förorenat vatten. För fiskaren som arbetar i detta vatten får produktionen följaktligen negativa konsekvenser och hans relation till produktionen blir då negativ. Är han samtidigt konsument av varan har han dock även en positiv relation till denna. Detta förhållande mellan individ och produktion kontra konsumtion blir komplicerat. Förhållandet mellan ”goda” konsekvenser och ”onda” konsekvenser blir problematiskt för den enskilde individen och han hamnar i en situation där han har möjlighet att göra ett aktivt val. Den individ som, enligt teorin, handlar rationellt väljer att leva med de konsekvenser som är ”onda” så länge andelen ”goda” konsekvenser är dominerande. För att anknyta till Rübhelkes exempel så väljer fiskaren således att inte klaga på det nedsmutsade fiskevattnet så länge han anser att hans personliga behov av produktionens

fortlevnad överstiger den skada föroreningarna orsakar hans arbetssituation. (2005 s. 19)

4.1.2 Applicering av teorin på terroristers beteende

Rübbelke menar att aspekten som Lancaster utgår ifrån i sin teori går att applicera vid en analys av enskilda terroristers handlande. Han menar att terroristers beteende kan analyseras utifrån denna teori och definieras som rationellt. Bland terrorister kan man, liksom i alla andra sammanhang, finna olika karaktärer som värdesätter företeelser på olika sätt. De konsekvenser som terroristens handlingar får kan definieras som både positiva och negativa. Negativa blir konsekvenserna om man ser dem utifrån eventuella offers samt oppositionens (t.ex. den styrande maktens) synvinkel. De positiva konsekvenserna delar Rübbelke alltså in i två kategorier; effekten den får för den terroristorganisation vilken terroristen ger sitt stöd till samt de positiva effekter som handlingen får för terroristens privata intressen. Vad gäller terroristorganisationen kan positiva konsekvenser vara utökat folkligt stöd för organisationen, uppmärksamhet i media eller den styrande maktens eftergifter för terroristorganisationens krav. Terroristens privata vinning efter ett utfört dåd kan utgöras av t.ex. ekonomiska privilegier, höjd självkänsla eller organisationens positiva respons på terroristen och dennes familj eller klan. Enligt Rübbelke leder dessa faktorer till att terroristorganisationer kan fortleva. (Rübbelke 2005 s.20) "Fortlevnad" är alltså då det på något sätt är gynnsamt för en organisation att leva vidare.

4.2 Motiv för terrorism

4.2.1 Två kategorier

Rübbelke delar upp terroristens motiv i två kategorier. Den första är "*reasons for terrorism*", de grunder som finns för terroristorganisationen, vilka utgörs i både ETA:s och IRA:s fall av politiska mål. Rübbelke menar att dessa grunder i hög utsträckning är observerbara. Den andra kategorin är "*causes for terrorism*", anledningar eller orsaker för terroristerna som, enligt Rübbelke, är svårare att observera. Exempel på detta är dålig självkänsla eller ett behov att hävda sig inom samhället eller klanen. Grunderna som finns för den enskilde individen att ge sitt stöd till en terroristorganisation utgörs således av både observerbara "*reasons*" och mer abstrakta "*causes*". Rübbelke menar att dessa båda delar måste räknas in för att få en rättvisande analys av den enskilde terroristens motiv för att stödja en organisation. (2005 s. 20f)

4.2.2 Frustrationselementet

Mats Bergquist hävdar att det vid analysen av terroristers personlighet ofta går att finna mycket frustrerade personer som av olika anledningar är missnöjda med sin livssituation. (1978 s.70f) Flera mönster går enligt honom att se. Den blivande terroristen söker ofta en djupare mening i tillvaron, haft en olycklig uppväxt trots att han har levt under förhållandevis goda ekonomiska förhållanden, ofta i en borgerlig miljö. En otålighet präglar många ungdomar, menar Bergquist, som av någon anledning är onöjda med det samhället de växer upp i. Han tar upp exempel som missnöje med den demokratiska statens styrande makt som i den frustrerades ögon missbrukas. Ökad medvetenhet om människors situation i u-länderna är en faktor som kan leda till missnöje med regeringen på "hemmaplan", som inte visar sig tillräckligt engagerade. Dessa otåliga och frustrerade människor blir, enligt Bergquist, ett lätt byte för den skicklige uppvigglaren som vill söka stöd för ett politiskt program som innefattar våld. (ibid.)

Bergquist menar att missnöje och frustration är något som legat "latent" i samhället under 1970-talet och att detta är en av de främsta orsakerna till att våld i allt högre utsträckning började användas för att uppnå politiska mål. (1978 s. 72)

4.2.3 Grupptillhörighet

Bergquist beskriver även hur individer som ger sitt stöd åt terroristorganisationen ofta låter sina personliga åsikter angående moralfrågor ge vika för "gruppens bästa". För den typiska frustrerade och missnöjda personen som jag beskrivit ovan, kan en gruppgemenskap göra en så stor personlig förändring att man väljer att blunda för organisationens "mörka" sidor. (Bergquist 1978 s.74) Denna teori om den frustrerade individen pekar, liksom Rübhelke, på att individens personliga vinning kan utgöra en avgörande faktor för dennes motiv att ge gruppen sitt stöd. Så länge andelen personliga förmåner överstiger andelen personliga förluster finns starka skäl för Bergquists stereotyp av terrorist att fortsätta gynna organisationen. (ibid.; Rübhelke 2005 s.20) Bergquist beskriver vidare "grupptricket" som ett medel för att hålla kvar redan värvade medlemmar i organisationen. Skulle en medlem av någon anledning vilja säga upp sitt stöd blir han inte bara utstött ur gruppen utan ofta även bestraffad med våld. (1978 s. 75)

Moralfrågan tas upp även av Edward Hyams i boken *Terrorists and Terrorism*. Han menar att terroristen, eller revolutionären, som han väljer att benämna denna typ av människa, lever efter mottot att allt som är kan ses som gynnsamt för revolutionen blir moraliskt riktigt i terroristens ögon. Allt som talar emot hans och revolutionens ideal blir därmed omoraliskt. Han skriver att en sann revolutionär måste bli den människa som revolutionen kräver av honom, och sätta känslor som kärlek, hat, sentimentalitet eller entusiasm för annat måste tystas ned.

Revolutionen kommer i alla avseenden i första hand. Hyams beskriver även terroristen som en förvirrad och ensam människa;

The revolutionary is a lost man; he has no interests of his own, no feelings, no habits, no belongings... Everything in him is absorbed by a single, exclusive interest, one thought, one passion – the revolution. (Hyams 1975 s. 26)

Faktumet att terroristen, eller revolutionären, förbiser sina normala känslor för organisationens bästa återkommer i Fernando Reinares' empiriska studie av vilka terroristorganisationernas medlemmar egentligen är. Undersökningen visar att en majoritet av de som ansluter sig till en terroristorganisation är singlar och förblir så under tiden de är aktiva. Dessutom visar undersökningen att de flesta som gått med i ETA under åren 1970 till 1995 har varit i åldern 18 till 23 år. Detta menar Reinares indikerar på att människor i den åldern har mycket fri tid att disponera, samtidigt som de ofta söker en större mening med livet, något att kämpa för. Reinares' empiriska undersökning stöder Hyams tes om att terroristen är villig att anpassa sig efter vad organisationen kräver. Människor som Reinares har intervjuat bekräftar Hyams teori genom att berätta om bl.a. ett obefintligt kärleksliv under tiden som aktiva i organisationen. (Reinares 2004 s. 473ff)

4.2.4 Samhällets respons – en källa till motivation

Frank Hirschfeldt tar upp, liknande Rübhelke, den motivation terroristen får av de positiva konsekvenserna som följer ett terrordåd. Han hävdar att massmediers respons på terrordåd, i form av stor publicitet, är en av de faktorer som bör tas med i beräkningen vad gäller motivationen för terroristerna. Då terroristen söker förmedla sin sak till befolkningen, och på så sätt få utökad stöd för sina ideal är publicitet ett av de mest framgångsrika medlen. Publiciteten blir ett sätt för terroristen att demonstrera sin sak för allmänheten. Hirschfeldt skriver att många terrordåd kan antas utföras endast eftersom terroristerna räknar med att de ska få stor uppmärksamhet i media. (Hirschfeldt 1978 s. 155f; Rübhelke 2005 s.20)

Jan Mansvelt Beck delar in våldsam separatism i tre olika nivåer där den högsta är aktivt deltagande i terroristorganisation. Mellannivån är engagemang i politiska partier som ses som terroristorganisationens politiska gren (i våra fall Batasuna och Sinn Féin). Den lägsta nivån av inblandning är att stödja dessa politiska partier genom att rösta på dem. Mansvelt Beck kommer i sin artikel fram till att stöd för Batasuna leder till legitimering av ETA:s våld. (Mansvelt Beck 1999 s. 110, 119) Folkets röster kan således sägas vara en av de viktigaste motivationskällorna.

Feedbacken den enskilde terroristen får från allmänheten beskrivs som ännu en källa till motivation. Då terroristen i allmänhetens ögon ses som en "förvirrad idealist", en stark person som vågar kämpa för sin sak, blir detta ett sätt att legitimera våldsanvändandet och terroristens kamp kan således fortsätta utan att uppröra allt för stor del av befolkningen. O'Brien menar att denna typ av

rättfärdigande av terroristens handlingar från befolkningen bygger på uppfattningen att terroristen, då han vågar sätta sig upp mot den befintliga regimen, ses som moraliskt överlägsen den stora massan. Han riskerar sitt eget liv och sina familjemedlemmars säkerhet för sin sak och utmärker sig därmed i jämförelse med en ”vanlig” människa som inte tar större risker än nödvändigt. O’Brien menar att det i ett demokratiskt samhälle finns vissa tendenser som uppmuntrar terroristen till fortsatt kamp mot detta samhälle. Neutralitet, då många medborgare förklarar sig neutrala i frågan om statens kontra terroristernas rätt att använda våld, legitimerar vidare våldsanvändning, är en sådan tendens. Andra är känslor av skuld och sentimentalitet hos många människor i medelklassen. Dessa känslor beror ofta, enligt författaren, på att dessa människor känner sig överdrivet privilegierade i jämförelse med andra (som t.ex. många protestanter hyser medlidande för katoliker i Nordirland) och leder till synen att terroristen är modig och således moraliskt överlägsen. (O’Brien 1978 s. 96f)

5 Teorier om hur stater kan förhindra terrorism

Många av de teoretiker vars arbeten vi har valt att använda oss av i denna uppsats, har teorier om hur stater skulle kunna förebygga samt motarbeta terroristorganisationer. Vi har valt att koncentrera oss på två av dem; O'Brien och Hirschfeldt.

5.1 Att välja mellan pest eller kolera

O'Brien har utformat en teori som förklarar varför stater inte gör mer i konflikter som Nordirland och Baskien. Dilemmat är, enligt honom, att om man ger efter för terroristernas krav riskerar detta å ena sidan att ge terroristerna en tro på att deras mål är uppnåeliga och därmed framkalla ytterligare våldsdåd då terroristerna inser att deras metod fungerar. Å andra sidan verkar det också oundvikligt att om staten inte ger efter för terroristernas krav, så lever terroristorganisationen kvar, vilket i sin tur ger upphov till "kontraterror" i form av medborgargarden (motorganisationer) som, då de anser att staten inte uppfyller sina åtaganden, tar statens sak i egna händer. Ännu en risk med eftergifter till terrorister är att den rörelse som skapades för att motarbeta terroristerna anser sig förfördelade och därmed "tar över" den ursprungliga terroristorganisationens roll. (O'Brien 1978 s. 91) Om man applicerar detta resonemang på Nordirlandkonflikten, skulle eftergifter för IRA kunna innebära att de protestanter som förespråkar ett fortsatt styre av Storbritannien, känna att de blir åsidosatta och därmed ta över IRA:s roll som aktiv terroristorganisation. Detta innebär alltså ett val mellan terror och terror.

Dock säger O'Brien att demokratiska stater bör ha intresse av att förhandla med terroristorganisationer. Trots att politiska lösningar enligt honom är utsiktslösa och snarare ökar våldet än minskar det, kan de leda till en positiv långsiktig utveckling genom att hjälpa till med att avskräcka framtida och nuvarande medlemmar av terroristorganisationen. (1978 s. 94f) Dessutom antar vi, då förhandlingsprocesser pågår, att civila som tidigare känt frustration över situationen nu känner att statsmakten faktiskt agerar konfliktslösa och att detta ger den civila befolkningen mindre skäl att aktivt engagera sig i konflikten, t.ex. genom att gå med i en terroristorganisation eller medborgargarde. Om man

applicerar dessa resonemang på Baskienkonflikten, kan man föreställa sig att det minskade folkliga stödet för ETA beror på utvecklingen efter Francoregimens fall. Då Spanien en demokratisk stat gavs Baskien till viss del regionalt självstyre, något som inte funnits under diktaturen. Detta tänkas ha kvävt en stor del av medborgarnas skäl till att stödja kampen för ett fritt Baskien och därmed minskat stödet för ETA.

O'Brien hävdar att det inte finns någon felsäker lösning på problemet med terrorism, men han ger en del förslag på hur man på bästa sätt tyglar terrorism.

[Ö]vertyga terroristen om att han inte kommer att få vad han vill (vilket medför vägran att diskutera med honom, eftersom han inte är mottaglig för argument vilka grundar sig på andra premisser än hans egna); såvitt möjligt hindra honom från att få den publicitet som han är så angelägen om (också detta medför att man vägrar att diskutera med honom); vägra att låta sig påverkas, förvirras eller vilseledas av ordflödet i hans propagandakampanjer; oavlåtligt – men inte otyglat och överdrivet – hålla trycket uppe från säkerhetsstyrkorna; försäkra sig om att allmänheten stöder dessa styrkor. (O'Brien 1978 s. 95)

O'Brien inser att de förslag han formulerar inte kan appliceras på alla demokratiska stater då de förutsätter bl.a. hjälp från allmänheten och media. Vissa av åtgärderna antar vi dessutom kräver total insyn i polisens arbete, vilket en demokratisk stat inte har. (O'Brien 1978 s. 96)

5.2 Medborgarnas rätt till skydd

Hirschfeldts teori kretsar kring liberal demokrati, som han definierar som "[...] ett styrelseskick i vilket majoritetens vilja utövar det avgörande inflytandet på styrelsen" (Hirschfeldt 1978 s. 154). I en sådan stat förväntas vissa personliga fri- och rättigheter innefattas, t ex yttrande- och föreningsfrihet. Dessutom förväntas den demokratiska staten sörja för sina medborgares säkerhet. Medborgarna ska kunna garanteras rätten till bl.a. liv, social trygghet och religionsfrihet. Om dessa rättigheter och friheter efterlevs kan man tala om en rättsstat. Hirschfeldt påpekar att det inte existerar någon demokrati eller rättsstat som egentligen kan leva upp till namnen, då ingen verklig stat kan garantera att man t.ex. inte blir mördad. Han väljer därför att räkna varje land som försöker efterleva FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna och Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna som en liberal demokratisk rättsstat. Allt detta innebär att staten har ett ansvar att skydda sina medborgare mot företeelser som inskränker dessa fri- och rättigheter, vilket innefattar terroristaktioner. Terrorism är ett allvarligt hot mot de mänskliga rättigheterna och medborgarnas säkerhet, oavsett om den är politisk eller ej. Staten måste alltså skydda sina medborgare mot alla former av terrorister och terroristhandlingar. (Hirschfeldt 1978 s.154f)

Staten kan svara på terroristernas våld, genom att själva utöva våld. Ett exempel på denna typ av våld är att spåra och undanröja terroristledare. Bl.a. har Storbritannien använt sig av sådan kontraterror i fråga om IRA. Upprustning och militarisering av landets polis är andra sätt att med våld bemöta terrorn. En tredje form är att genom lagstiftning försöka kväsa terroristernas verksamhet.

Att svara på terroristernas våld genom polisiärt våld kan enligt Hirschfeldt vara skadligt för demokratin. När staten gör sig skyldig till olagliga handlingar, använder sig av kontraterror, bryter de mot sin egen lag. Om man använder sig av skärpt kontroll i form av lagstiftning får detta negativa konsekvenser då en redan genomförd lagstiftning eller lagändring senare är svår att ändra på grund av tidsåtgång och möjlig oenighet i de styrande organen. Vid lagskärpning inskränker man inte bara terroristernas friheter, utan även den resterande befolkningens rättigheter (Hirschfeldt 1978 s. 156).

Då flyktingar börjar ses som tänkbara terrorister blir det ett exempel på hur de mänskliga rättigheterna inskränks. Staten inser att man av politiska och juridiska skäl inte kan utvisa vem som helst och då försöker de i stället att kontrollera de förmodade terroristerna så mycket som möjligt inom landets gränser. Detta sker genom metoder som många gånger kan ses som godtyckliga, t.ex. kroppsvisitering och telefonavlyssning, vilket inte skulle komma ifråga i samma utsträckning om den misstänkte var medborgare i landet. Detta blir en sorts diskriminering som inskränker på tankarna om rättstaten. (Hirschfeldt 1978 s. 161)

Paul Wilkinson säger i sin artikel: "Anyone who claims to have a total solution to terrorism in a democracy is either a fool or a knave." (1986 s. 211)

6 Staternas arbete mot terroristorganisationerna

I detta kapitel tar vi upp de empiriska fall vi valt att koncentrera vår studie kring. Vi behandlar kortfattat vad den brittiska respektive den spanska staten har gjort och gör för att förebygga samt motarbeta terroristorganisationerna IRA och ETA i form av politiska program, lagstiftningar och internationella samarbeten.

6.1 Storbritannien v. IRA

6.1.1 Genom politiska program

Den viktigaste milstolpen i historien om Nordirlandskonflikten är The Good Friday Agreement, Långfredagsavtalet, vilket var ett fredsavtal som tecknades av de politiska partierna den 10 april 1998. De grundläggande principerna i avtalet är bl.a. att Nordirlands ställning, om regionen ska fortsätta vara med i den storbrittiska unionen eller om den ska bli en del av ett självständigt Irland, ska avgöras av befolkningen och att de demokratiska institutioner som finns på Nordirland ska skötas av både unionister och republikaner. (Wikipedia 2005) Detta var ett stort steg framåt för fredsförhandlingarna, även om avtalstexten tolkas på olika vis av de olika parterna. Bl.a. står det ingenstans uttryckt att terroristgrupperna (på båda sidor av frågan) ska avväpna sig, även om detta verkar uppenbart vara en av huvudpunkterna. (Dingley 2002 s. 369) Dock har inte IRA avväpnat sig och de unionistiska militära grupperna har meddelat att de inte tänker avväpna sig förrän IRA har gjort det. Vidare finns problemet med de utbrytande grupperna, främst Real IRA och Continuity IRA, som vägrar erkänna Långfredagsavtalet och anser att det fortfarande pågår ett krig. (Dingley 2002 s. 365f) Långfredagsavtalet är fortfarande i spel, men Dingley och andra fruktar att avtalet kan kollapsa och ett av de största hoten mot avtalet är enligt honom att IRA inte avväpnar sig. Han invänder mot argumentet att vapnen inte borde spela någon roll så länge de inte används med att säga att hot om våld från IRA:s sida är lika effektivt som det faktiska användandet av våld. (Dingley 2002 s. 374) Han säger också att Sinn Féin är ett lika stort hot mot avtalet som dess militära gren, IRA:

If a united Ireland is the sole purpose of Sinn Féin and the Agreement is just a step towards that end and to be used that way, then wrecking the Agreement can be just as beneficial to them.

The collapse of the Agreement could just as well be used to weaken the governments' resolve to stand up to them, and PIRA [Provisional IRA, förf. anm.] violence, as it would presage more instability and possible violence. An agreement that worked and led to an integrated and peaceful Province undermines the Republican agenda for a united Ireland by removing any imperative for change. Continual political instability is an ideal strategy by which Sinn Féin can sap the will of democrats and advance its cause as effectively as by bombs. (Dingley 2002 s. 374)

The Executive, som den lokala regeringen på Nordirland kallas och som Trimble tidigare var chef över, upphävdes i början av 2000. Detta skyldes av många på IRA:s ovilja att avvärja sig och efter ännu ett löfte om avvärjning återupptogs the Executive efter några månader (Dingley 2002 s. 372) Senare avgick Trimble som försteminister (oktober 2002) på grund av IRA och vapenfrågan och i valet till underhuset 2005 förlorade partiet sitt mandat till ett annat unionistparti. (Wikipedia 2005)

I juli 2002 gick IRA ut med en offentlig ursäkt till alla de civila offer som organisationen har orsakat över de senaste 30 åren – 1 800 personer, exklusive poliser, soldater osv., vilka IRA anser vara stridande parter i det krig som förts över de senaste åren. Detta var ett led i omdaning av IRA som försöker framföra en mer politik som fokuserar på icke-användandet av våld – vilket ledde till att de utbrytargrupperna Real IRA och Continual IRA skapades. (The IRA says sorry (sort of) 2002 s. 25) Dock tvivlar allmänheten att IRA helt har övergivit sin våldsamma attityd, speciellt efter ett mycket uppmärksammat mord på katoliken Robert McCartney, varefter IRA vägrade hjälpa polisen att identifiera IRA-medlemmen som mördade honom, men de erbjöd sig att skjuta de som var inblandade. Detta ledde än en gång till att även republikaner har vänt sig mot IRA. (A generous offer of murder 2005 s. 34; Carey m.fl. 2005 s. 24)

Numer begås många "vanliga" brottsliga handlingar av medlemmar från alla terroristorganisationer på Nordirland, för att finansiera både terroråd och politiken. Dessa dåd innefattar droghandel, smuggling, piratkopiering och maffialiknande skyddsverksamhet. Detta gör, enligt Dingley, att det är än viktigare att avvärja dessa organisationer, då avvärjning av terroristorganisationer kommer leda till sjunkande kriminalitet. Detta på grund av att många av de brott som begås av terrorister kräver sådana resurser som endast grupper som IRA och Real IRA äger, vilket leder till att om man tar bort resurserna kan inte brotten begås i samma utsträckning. (Dingley 2002 s. 371)

6.1.2 Genom lagstiftning

Storbritannien införde 1974 en speciell terroristlagstiftning, som bl.a. innebar att det var olagligt att tillhöra eller ge ekonomiskt stöd åt förbjudna organisationer. IRA var den förbjudna organisationen som nämndes först. Denna strafflag, *The Prevention of Terrorism Act*, antogs som nämnts 1974, vilket är ganska sent om man betänker att IRA hade begått terrordåd både på Nordirland och i England många år innan dess. (Hirschfeldt 1978 s. 182f) Skälet till att dåvarande inrikesminister Jenkins tvekat med att införa en lag var att britterna alltid haft ett stort skydd för sina medborgares fri- och rättigheter samt integritet. Han höll också fram att man tidigare kunnat återropa *The Prevention of Violence Act* från 1939, men att denna inte längre var tillräcklig. (ibid.)

Den 15 augusti 1998 skedde bombattentatet i Omagh, vilket krävde 29 personers död och hundratals skadades. Real IRA, en utbrytargrupp ur Provisional IRA, tog på sig ansvaret och på grund av den allmänna opinionen meddelade gruppen att de skulle upphöra med sådana dåd. Dock ledde bombningen till att den brittiska regeringen redan i september samma år införde en strafflag om terrorism. Denna innehöll bestämmelser där man lättade på beviskraven och poliser med högre befattningar fick på egna åsikter göra grund för åtal vad gällde medlemskap i förbjudna organisationer. (Amnestys årsrapport 1999)

6.1.3 Genom internationella samarbeten

Nordirland är med i Europeiska Unionen, på grund av att de är underställda Storbritannien. Detta innebär att den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna gäller för de nordirländska medborgarna och den brittiska regeringen. Dock införlivades konventionen sent i Storbritannien, inte förrän i november 1998. (Amnestys årsrapport 1999) 2002 trädde ett beslut fattat av Europeiska Rådet i kraft, angående internationellt samarbete mot terrorism. Storbritannien och Irland, som medlemsstater i EU, har gått med på detta beslut. (Preparatory act 2002/C 126/15) (En närmare beskrivning av beslutet kommer i ett senare kapitel)

Även Långfredagsavtalet är ett internationellt samarbete då Nordirland och Storbritannien inte är de enda parterna, utan Irland också är med. En av de grundläggande principerna i avtalet är att Nordirland ska upprätta ett nära samarbete med Irland. Detta skedde genom det s.k. North-South Ireland Ministerial Council där gemensamma frågor skulle lösas. Detta skulle skapa en gemenskap mellan republiken Irland och Nordirland som ämnade leda till en större samhörighet. (Dingley 2002 s. 362)

6.2 Spanien v. ETA

6.2.1 Genom politiska program

Spaniens förre premiärminister José Maria Aznar satte planen att utesluta Batasuna högt på dagordningen (vilket också gick igenom våren 2003). Hans argument var först och främst att ETA:s bundsförvant Batasuna finansierar verksamhet, som kan kopplas samman med terroristerna, med de statliga pengarna de får i egenskap av ett politiskt parti. Efter den elfte september fick Aznar utökad stöd hos allmänheten och detta ledde till att polisstyrkorna i Madrid, i Baskien och i Frankrike började samarbeta mer effektivt och flera ETA-anhängare arresterades. Trots denna utveckling präglad av hårdare tag mot terroristorganisationen kunde politikerna i Madrid och Baskien inte komma överens. Detta är enligt *The Economist*'s ledare en av de faktorer som gör att ett gemensamt, användbart politiskt program som kan motverka utökad terrorism inte har kunnat utarbetas. Det styrande partiet i Baskien, PNV (Partido Nacional Vasco), kallade Aznars idéer för anti-demokratiska. Dock ansåg PNV:s ledare, Ibarretxe, att Batasuna så länge de betar sig på ett icke-demokratiskt vis på demokratiska grunder kan uteslutas. (No end, and not much hope of one 2002 s. 36)

Pestana Barros skriver i sin undersökning att den hårdföra politiken bör överges, då den spanska regimen, enligt honom, misslyckats radikalt med att bekämpa terrorismen. Att stänga ute ETA:s s.k. politiska gren Batasuna helt skulle, enligt författaren, leda till motsatsen. Han menar att när man tar ifrån en aktör alla möjligheter de har att med legitima medel göra sin röst hörd, motiveras de istället att ta till vapen. Då detta av organisationen skulle ses som det enda sättet att fortsätta sin kamp skulle terrorismen öka snarare än att minska vid en bannlysning av Batasuna. Pestana Barros anser att utökad autonomi för den baskiska regionen vore rätt politiska väg att gå. (Pestana Barros 2002 s. 412)

I *The Economist* finns liknande tankar. En bannlysning av det politiska partiet skulle, enligt författaren, riskera att fler ungdomar går med i ETA i ren protest. Tystas Batasuna ned kommer ETA välja att föra fram sina åsikter genom vapen återigen och ett nytt Batasuna kommer förr eller senare att dyka upp under ett annat namn, menar författaren, och därför är detta inte rätt lösning. Dessutom hävdas att en bannlysning av denna typ skulle vara ett hot mot demokratin och alla individers rätt att uttrycka sina åsikter, vare sig de är av demokratisk natur eller ej. (Banning Batasuna 2002 s.15) Efter att Batasuna uteslöts våren 2003, och dessutom i senaste valet i april i år, finns inga tecken på att ETA börjat använda

våld igen. De har varit relativt lugna det senaste året och organisationen misstänks ha försvagas p.g.a. många gripanden. Spaniens nuvarande premiärminister Zapatero är för utökad baskisk autonomi. Han har erbjudit Baskien en s.k. ”färdplan” som innebär en bytesshandel mellan den spanska regimen och Baskiens extrema nationalister; avsåger de sig all typ av våldsanvändning kommer Zapatero att stödja ett utökat självstyre. Han ser positivt på den senaste utvecklingen i regionen och sa nyligen i en radiosändning att;

Jag är övertygad om att större delen av Euskadi (Baskien) vill gripa det här tillfället att göra slut på åratals konfrontation. Enligt min mening har vi aldrig varit så här nära att få slut på våldet (Sydsvenskan 050418 s. A15)

6.2.2 Genom lagstiftning

Efter den elfte september skärptes den spanska lagstiftningen mot terrorism. Jur. dr. María Teresa Fernandez Sánchez skriver om hur lagstiftningen faktiskt kan hjälpa till att förebygga och bekämpa terrorismen. Den spanska brottslagstiftningen straffbelägger bl.a. individer som på något vis inskränker på en annan individs liv, hälsa eller frihet om den förstnämnda individen kan kopplas samman med en terroristorganisation. En annan paragraf som kan tyckas ha väldigt bred betydelse säger att alla brott mot den ”allmänna ordningen” kan bestraffas. ”Den allmänna ordningen” handlar om upprätthållandet av fred och fri utveckling samt alla invånares grundläggande rättigheter och friheter. Lagring av explosivt material, vapen eller ammunition är också straffbart och fängelsestraffet för detta kan bli upp till 10 år. Dessa paragrafer i den spanska brottslagstiftningen kan, enligt Fernandez Sánchez, bland många andra vara ett steg på vägen mot minskad terrorism. (Fernandez Sánchez 2001)

En av frontfigurerna i kampen mot ETA är domaren Baltasar Garzon. Garzon har hävdad att man i arbetet mot terrorism bör närma sig problemet genom att låta internationell rättslig strategi gå före en ”militaristisk” strategi vars tillvägagångssätt innebär att man måste kringgå lagen bl.a. för att kunna skaffa sig nödvändig information om terroristerna. Garzon säger följande om att motverka terrorism;

To fight fire with fire is always going to be catastrophic. [...] Very simply, that kind of action puts you on the same level as the terrorists. Although, really, you are in a even more perverse place because you are undermining the democratic system and you are getting absolutely nowhere in the process. Eventually, you will be held accountable. And that will give the terrorists a weapon they would not otherwise have. (citerad av Golden 2004)

I februari 2003 beslutades, med stöd i den utökade anti-terrorism lagstiftningen, att i förebyggande syfte stänga ned den enda rent baskspråkiga dagstidningen *Euskaldunon Egunkaria*. Dessutom anhölls tio personer som var

sammankopplade med tidningen. Denna handling visade sig få mycket negativa konsekvenser för tryckfriheten. (Amnestys årsrapport 2004)

6.2.3 Genom internationella samarbeten

År 2001 beslutade EU-rådet på initiativ av Spanien att utökat samarbete gällande terrorismförebyggande åtgärder. Man upprättade i samband med denna s.k. *Preparatory Act* vissa riktlinjer för vad som efter den elfte september måste göras för att effektivisera arbetet mot terrorister och terroristorganisationer. En lista med namn på de personer och organisationer vars uppgifter skulle vara tillgängliga för alla EU-länder utformades. Både ETA och IRA finns med på denna lista. En av punkterna i samarbetet säger att alla former av terrorism ska bekämpas med hjälp av bl.a. Europol, Eurojust, polis och domstolar. En annan punkt säger att medlemsländerna ska ge varandra största möjliga assistans i både terrorismfrämjande och terrorismbekämpande arbete. (Preparatory act 2002/C 126/15)

Dessutom har Spanien sedan i slutet av 1980-talet tagit hjälp av Frankrike för att hindra terrorism. Detta har skett genom att polisen i franska Baskien slutat ge ETA-medlemmar en fristad i regionen. Tidigare har franska myndigheter låtit terrorister få en fristad på deras sida gränsen, men inte längre. (Hoffman 1999 s. 68ff)

7 Sammanfattning och slutsats

O'Brien anser att allas rätt till frihet legitimerar terroristernas kamp, men att problemet ligger i hur man definierar ordet "frihet". Utopisterna och separatisterna, som O'Brien kallar dem, strävar efter olika former av frihet. ETA och IRA tillhör separatisterna och frihet enligt dem är totalt självstyre. Då målet är praktiskt genomförbart skiljer sig deras "frihet" från utopisternas som vill omstörta samhället. Han anser att i demokratier finns det bara en verklig form av frihet – den som folk redan åtnjuter i en äkta demokrati – och därför kan varken utopisternas eller separatisternas strävan efter frihet legitimeras då de är aktiva i ett demokratiskt system.

Hyams anser att om man erkänner att krig i vissa fall kan vara legitimt, så måste terrorism vara legitimt på samma grunder. Han anser att rättfärdigande av både krig och terrorism kan vara moraliskt tveksamt, men att om man accepterar det ena, måste man acceptera det andra. Vi antar att Hyams i ETA:s och IRA:s fall i dagsläget hade definierat dem som illegitima, men att ETA:s kamp mot Francoregimen hade varit rättfärdigad då det hade varit rättfärdigat för ETA att gå till öppet krig. Här finner vi således liknande tankar som O'Brien uttrycker då den baskiska regionen var förtryckt under Franco och detta legitimerar, enligt hans teori, ETA:s dåvarande strävan efter frihet.

Kumms teori behandlar hur terroristerna ser sig själva och rättfärdigar sin sak inför sina samveten. Han menar att rättfärdigandet är subjektivt och att den enes terrorist kan vara den andres frihetskämpe. Vi drar slutsatsen att Kumm i ETA:s och IRA:s fall skulle säga att en majoritet av befolkningen avgör hur man ser på en sådan organisation – om de anser att aktörerna är frihetskämpar, så är de det, men om de ses som terrorister förlorar de sin legitimitet. I ETA:s och IRA:s fall kan man då se på hur många röster de extremt nationalistiska partierna, Batasuna och Sinn Féin, får i valen, vilket Mansvelt Beck kopplat samman. Enligt Kumm måste staterna stoppa det allmänna stödet för terroristerna för att kunna stoppa terroristerna själva.

En teori som ligger nära de fyra ovannämnda teorier är Shepards teori om förändring av rättfärdigande. Han anser att kampen för självständighet i Baskien var legitim då Franco förtryckte regionen, men att eftersom regionen har fått en stor autonomi på senare år är kampen inte längre rättfärdig. Detta anser han också speglar terroristernas eget beteende, som när folket visat missnöje med ETA förklarade de vapenvila. ETA:s system med revolutionära skatter kan antas växa fram endast då frivilliga donationer från sympatiserande civila inte längre ges. På samma sätt kan IRA:s övergång till kriminella handlingar också ses.

Organisationerna måste helt enkelt hitta andra försörjningssätt då de minskar i popularitet.

Rübbelke tar i sin teori upp hur terroristernas sammantagna samt personliga vinning leder till organisationernas fortlevnad. Han menar att så länge de s.k. ”goda” konsekvenserna överstiger de s.k. ”onda” konsekvenserna skapas en motivation för såväl den enskilde terroristen som för hela organisationen att fortsätta med aktiviteterna. IRA:s övergång till rent kriminella handlingar kan utifrån denna teori förklaras med att de enskilda aktörerna motiveras genom att de får personlig vinning, t.ex. ekonomisk, samtidigt som de lever på den forna glansen IRA åtnjöt under perioden de sågs som frihetskämpar. Så länge inga ”onda” konsekvenser, som exempelvis arrestering, drabbar den enskilde terroristen, kommer han att fortsätta vara aktiv. Både Bergquist och Hirschfeldt har liknande teorigrunder som talar om den enskilde terroristens förmåga att endast se till organisationens positiva effekter. Bergquist skriver att gruppens åsikter omvandlas till att bli den enskilde aktörens åsikter och att aktörer utvecklar en förmåga att ignorera organisationens dåliga sidor till förmån för gruppgemenskapen. Detta tankesätt kan kopplas till de katolska barn som växer upp i extremt separatistiska familjer på Nordirland. Även om de i tonåren skulle börja ifrågasätta familjens och umgängeskretsens motiv att fortsätta stödja kampen för ett enat Irland, motiveras vetskapen om de ”onda” konsekvenser, som skulle följa ett sådant ifrågasättande, dem till tystnad. Dessa ”onda” konsekvenser skulle kunna vara att de blir utstötta ur gemenskapen. På liknande sätt kan dessa individer ignorera eventuella kriminella handlingar som begås av den närmsta kretsen, eftersom de anser att de begås i syfte att nå ett ”högre” mål.

De motivationskällor Hirschfeldt talar om består av publicitet, som blir ett sätt för terroristen att demonstrera sin sak för allmänheten, samt allmänhetens syn på honom, som kan legitimera hans handlingar. Dessa motivationskällor blir således ”goda” konsekvenser. Allmänhetens syn på terroristen legitimerar eller förkastar hans handlingar. Alltså kan denna teori även kopplas ihop med både Kumms och Shepards teorier som talar om hur rättfärdigandet bestäms utifrån allmänhetens åsikter och är något som kan förändras över tid.

O’Brien tar upp vissa tendenser i det demokratiska samhället som han menar talar för terroristorganisationers fortlevnad. Dessa tendenser utgörs av skuld, neutralitet och sentimentalitet. Detta är känslor som den privilegierade medelklassen hyser, vilket leder till att individerna utvecklar en syn på terroristen som en förvirrad idealist. Även om medborgaren inte nödvändigtvis håller med terroristen om hans ideal, och inte heller vill avstå från sina privilegier, så ses han, enligt O’Briens teori, som moraliskt överlägsen då han står upp för sin sak och är villig att offra både sig själv och sin familj för det. På detta sätt kan man se nordirländska protestanter som hyser medlidande för katoliker som vågar kämpa för sin sak och därför håller sig dessa protestanter neutrala. Dessa tendenser antar vi är något som alltid har funnits i demokratiska system och kommer att finnas så länge som orättvisor i demokratiska system lever kvar. Av detta drar vi slutsatsen att

O'Brien menar att organisationerna kommer att leva kvar så länge som allmänheten accepterar dem, vilket de kommer att göra så länge som de hyser ovannämnda känslor för terroristerna, vilket de i sin tur gör så länge som orättvisorna lever kvar. Dessa känslor utgör således i terroristens ögon "goda" konsekvenser, för att använda Rübhelkes terminologi. Dock antar vi att när våldet blir onödigt i allmänhetens ögon kommer önskan om att få slut på våldet överstiga känslorna av skuld, neutralitet och sentimentalitet. Vi antar att när detta är fallet bildas medborgargården som arbetar för att eliminera terroristerna och att rösterna för de nationalistiska partierna kommer att minska.

Det finns teorier som förklarar hur stater kan motverka terroristorganisationer samt varför stater är hindrade i arbetet mot de samma. O'Briens teori visar på ett dilemma som stater ställs inför då de väljer att förhandla eller inte förhandla med terroristerna. De måste, enligt honom, välja mellan de konsekvenser som en förhandling och en vägran att förhandla skulle föra med sig. Å ena sidan inger förhandlingar hopp hos terroristerna, vilket leder till ytterligare våldsdåd, då de inser att deras metod fungerar. Å andra sidan, menar författaren, fortsätter terroristorganisationer att vara aktiva så länge deras krav inte uppfylls helt, vilket leder till "kontraterror" från motorganisationer som anser att de måste ta statens sak i egna händer. En annan risk med att helt eller delvis uppfylla terroristernas krav är att motorganisationerna tar på sig den roll som terroristorganisationen ursprungligen hade, nämligen rollen som representant för den del av befolkningen som känner sig förfördelade. Detta kan då, antar vi, leda till ytterligare våldsdåd av samma karaktär fast de begås av andra aktörer. Vi har dragit slutsatsen att detta är en av de största anledningarna till varför stater inte agerar mer handfast i hanterandet av terroristorganisationer. O'Brien menar dock att stater bör ha ett visst intresse i att förhandla med terrorister eftersom förhandlingar kan leda till en positiv utveckling genom att de avskräcker nuvarande och eventuella nya medlemmar i organisationen. Vi anser att det finns en risk med detta resonemang. Om staten ger efter för terroristernas vilja kan detta bidra till att skapa en starkare och mer upprörd opposition i form av medborgargården. Gör staten tvärtom, och försöker förhandla fram en avvärjning av terroristorganisationen, skulle detta kunna leda till att organisationen ännu en gång försöker få sin vilja igenom med hjälp av utökad våldsanvändning.

Hirschfeldt menar att det är svårt att inskränka terroristers fri- och rättigheter då detta samtidigt skulle inskränka på grundtanken av en rättsstat. Han menar att då staten svarar på terroristernas våld med våld så bryter de mot sina egna regler. En invändning man kan göra mot detta resonemang är att då staten, i detta fall polisen, begår vissa handlingar ses de inte som brottslingar på samma vis som en civil person skulle ses då polisen har en större frihet i utövandet av sitt arbete. T.ex. anses det inte vara inbrott om polisen med goda skäl (och tillstånd från domstol) går in i en persons lägenhet för att söka bevis om brott, medan det rubriceras som inbrott då en privatperson bryter sig in i en lokal där han inte har tillåtelse att vara. En annan invändning man kan göra är att i en demokrati, anser vi, bör staten och genom den polisen vara de enda legitima våldsutövarna. Detta

skulle då resultera i att eventuella lagar visar en markant skillnad mellan terrorister och poliser.

Storbritannien kan sägas ha kommit relativt långt i fredsprocessen i och med Långfredagsavtalet. Avtalet innebär att Nordirlands ställning som antingen en fortsatt del av Storbritannien eller som en del av republiken Irland ska avgöras av Nordirlands befolkning. Trots att avtalet är ett steg i rätt riktning i IRA:s ögon då detta är en chans att bli fria från Storbritannien, är IRA själva det största hotet mot avtalets upprätthållande. Detta beroende på att de vägrar avväpna sig. Även om avtalet inte uttryckligen säger att avväpningen ska ske, är detta en förutsättning för att folkomröstningen ska komma till stånd. Vi drar slutsatsen att IRA tänker i motsatt bana; att de vill vänta och se hur omröstningen går innan de lovar att avväpna sig. Det finns dock en risk att även om de lovar att avväpna sig om folkomröstningen går som de vill, att de kommer att ge upp terrordåden men fortsätta med den rent kriminella verksamhet som numer kännetecknar IRA.

Spanien å andra sidan har inte fått fram ett fredsavtal, utan satsar än så länge på att motarbeta ETA snarare än förhandla med dem. Genom att bannlysa Batasuna vill man tysta ner de extrema nationalisterna. Dock oroar sig många teoretiker för att denna bannlysning snarare motiverar ETA till fortsatt kamp med hjälp av vapen i stället för att de, som Spaniens regim hoppas på, ska känna sig besegrade. Sedan Batasuna utestängts från den politiska arenan finns dock inga tecken på att ETA ska ha tagit till våld igen. Detta förklaras ofta med att många ledare sitter arresterade och att ETA således försvagats. "Färdplanen" som premiärminister Zapatero har erbjudit innebär större autonomi i utbyte mot att de extrema nationalisterna avstår sig allt våld. Detta erbjudande är unilateralt då regeringen som enda aktör har utarbetat den till sin egen fördel. Problemet kan då vara, anser vi, att ETA inte anser denna färdplan som ett steg i rätt riktning då utökad autonomi för Baskien i egenskap av en spansk region, inte är vad de är ute efter. ETA kämpar för ett helt fritt Baskien, och då är utökad autonomi inte till nytta för dem, utan snarare till en nackdel. Detta antar vi med grund i att den del av befolkningen som inte är extrema nationalisterna antagligen kommer att nöja sig med en stor autonomi, vilket leder till, som Kumm säger, att ETA förlorar sin legitimitet genom att folket inte längre rättfärdigar kampen.

Det dilemma som O'Brien talar om kan återfinnas i både Storbritanniens och Spaniens arbete mot terrorism. Vi antar att dilemmat är skälet till att regimerna inte har agerat mer beslutsamt. Kontraterror finns både i Baskien och på Nordirland och risken att denna ökar i samma takt som staterna ökar eftergifterna för terroristerna finns naturligtvis och vi ser denna risk som ett skäl att inte ta hårdare tag mot terroristerna. Trots detta ställer vi oss positiva till förhandlingar med organisationerna då det borde vara det demokratiska svaret på problemet eftersom man i en demokrati alltid borde se till den fredliga lösningen först och att grundtankarna om en demokrati kännetecknas av friheter som t.ex. yttrande- och tryckfrihet. Detta innebär att en stat inte borde ta till sådana medel som att stänga ner en nationalistisk tidning.

Både Storbritannien och Spanien har utökat sin lagstiftning mot terrorism. Poliser har i och med detta fått större handlingsutrymme och självbestämmanderätt, vilket strider mot Hirschfeldts teori. Detta för att han inte anser att man kan ge poliser för stort utrymme eftersom det leder till en inskränkning av rättsstaten. Vi anser, i linje med honom och Garzon, att staten kan göra sig en björntjänst om de ger polisen för mycket makt. Garzon anser att genom utökat våld från statens sida, man i terroristernas ögon, legitimerar kampen. Detta genom att när man svarar på våld med våld så erkänner man att det pågår ett krig, vilket terroristerna hela tiden hävdar. Vi anser att det finns en risk för att om polisen använder sin makt godtyckligt, att allmänheten då börjar se terroristerna som martyrer som blivit orättvist behandlade. Detta för att ju fler oskyldiga som arresteras desto mer ökar tvivlet på en arresterads skuld. Självklart anser vi att den enda legitima våldsutövaren i en demokratisk stat är polisen men så fort de enskilda poliserna går över sin befogenhet leder detta till att man sänder ut fel signaler om vad som är legitimt.

Precis som alla andra människor påverkas terrorister direkt eller indirekt av ett internationellt samarbete, såsom EU. Vi anser att lagstiftning via EU kan underlätta arbetet över gränserna då Europa får en enhetlig terroristlag. Vi antar att Spanien kommer att vara speciellt noga med att efterleva lagen vi tagit upp, då det var de som initierade den. Dessutom leder samarbeten ofta till ökad transparens, och underlättar på så vis informationsflödet.

Sammanfattningsvis hävdar vi att alla de aspekter vi har tagit upp sammantaget utgör två baser för att terroristorganisationer kan fortleva i demokratiska stater. Den första basen utgörs av de möjliga faktorer som gör att man kan rättfärdiga terroristerna och deras kamp tillsammans med motivationskällor såsom den individuella och kollektiva vinning som utgör ”goda” konsekvenser för organisationen, samt samhällets respons på dåden som leder till en viss syn på terroristerna hos befolkningen. Den första basen utgörs alltså av skälen till att terroristorganisationer finner motivation att leva kvar. Den andra basen utgörs av staternas dilemma i frågan om agerande eller icke-agerande samt den ständiga balansgången mellan hård lagstiftning och upprätthållandet av en demokratisk rättsstat, som gör att staten blir bakbunden. Dessa två baser bildar således motivation samt en praktisk möjlighet för terroristorganisationerna att fortleva.

8 Referenser

- “A generous offer of murder”, 2005. *The Economist* vol. 374 s. 34. <http://elin.lub.lu.se> 17 maj 2005.
- Amnestys annual report Spain 2004. <http://www.amnesty.org> 17 maj 2005.
- Amnestys årsrapport Storbritannien 1999. <http://www.amnesty.se> 17 maj 2005.
- ”Banning Batasuna”, 2002. *The Economist* vol. 364 s. 15. <http://elin.lub.lu.se> 17 maj 2005.
- Bauhn, Per, 1990. *Världens terrorism*. Stockholm: Utrikespolitiska institutet.
- Bergquist, Mats, 1978. ”Terrorister, kriminella och psykopater – finns det någon gemensam nämnare?” s. 67-83 i Jönsson, Per (red.) *Politisk terrorism*. Natur och Kultur.
- Burns, Mike, 2001. ”Irish Reassess Terror”, *Europe*. Oktober. http://elin.lub.lu.se/cgi-bin/linker/ebsco_local?5396367 17 maj 2005.
- Calvert, Peter, 1986. ”Terror in the Theory of Revolution”, s. 27-48 i O’Sullivan, Noel (red.) *Terrorism, Ideology and Revolution*. Brighton: Wheatsheaf Book Ltd.
- Carey, Mairead – Thornton, Chris, “Turning point” 2005. *Time* vol. 165 s. 24-25.
- “Ceasefire ahead?; Spain and Basque terrorism”, 2004. *The Economist* vol. 373 s. 47. <http://elin.lub.lu.se> 17 maj 2005.
- Dingley, James, 2002. ”Peace in Our Time? The Stresses and Strains on the Northern Ireland Peace Process”, *Studies in Conflict & Terrorism* vol. 25 s. 357-382. <http://elin.lub.lu.se> 17 maj 2005.
- Esaiasson, Peter – Gilljam, Mikael – Oscarsson, Henrik – Wägnerud, Lena, 2003. *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 2:a uppl. Stockholm: Norstedts Juridik AB.

Fernández Sánchez, María, 2001. <http://jurist.law.pitt.edu/world/spaincor3.htm>
17 maj 2005.

Golden, Tim, 2004. "The Longest Arm of the Law"
http://www.motherjones.com/news/feature/2004/03/02_405.html 17 maj 2005.

Hirschfeldt, Frank, 1978. "Kan en liberal demokrati försvara sig mot terrorism – och samtidigt förbli en rättsstat?" s. 154-202 i Jönsson, Per (red.) *Politisk terrorism*. Natur och Kultur.

Hoffman, Bruce, 1999. "Is Europe soft on terrorism?", *Foreign Policy* vol. 115 s. 62-77. <http://elin.lub.lu.se>

Hyams, Edward, 1975. *Terrorists and Terrorism*. London: J.M. Dent & Sons Ltd.

Jakobsson, Ann-Sofi, 1993. *Konflikten på Nordirland*. Stockholm: Utrikespolitiska institutet.

Kumm, Björn, 2003. *Terrorismens historia*. Lund: Historiska Media.

Mansvelt Beck, Jan, 1999. "The continuity of Basque political violence: A geographical perspective on the legitimisation of violence", *GeoJournal* vol. 48 s. 109-121. <http://elin.lub.lu.se> 8 april 2005.

"Moderata basker söker stöd för folkomröstning", *Sydsvenskan* 18 april 2005.

"No end, and not much hope of one", 2002. *The Economist* vol 362 s. 36. <http://elin.lub.lu.se> 17 maj 2005.

O'Brien, Conor Cruise, 1978. "Det öppna samhällets sårbarhet" s. 84-100 i Jönsson, Per (red.) *Politisk terrorism*. Natur och Kultur.

O'Sullivan, Noel, 1986. "Terrorism, Ideology and Democracy", s. 3-26 i O'Sullivan, Noel (red.) *Terrorism, Ideology and Revolution*. Brighton: Wheatsheaf Book Ltd.

Pestana Barros, Carlos, 2002. "An Intervention Analysis of Terrorism: The Spanish ETA Case", *Defence and Peace Economics* vol. 14(6), s. 401-412. <http://elin.lub.lu.se> 8 april 2005.

Preparatory Act 2002/C 126/15, 2002 *Official Journal of the European Union* 28.5.2002

Reinares, Fernando, 2004. "Who Are the Terrorists? Analyzing Changes in Sociological Profile among Members of ETA", *Studies in Conflict & Terrorism* vol. 27 s. 465-488. <http://elin.lub.lu.se> 8 april 2005.

Rübelke, Dirk T. G., 2005. "Differing motivations for terrorism", *Defence and Peace Economics* vol. 16 (1) s. 19-27. <http://elin.lub.lu.se> 8 april 2005.

Shepard, William S., 2002. "The ETA: Spain Fights Europe's Last Active Terrorist Group", *Mediterranean Quarterly* vol. 13 s. 54-68 <http://elin.lub.lu.se> 8 april 2005.

"The IRA says sorry (sort of)", 2002. *The Economist* vol. 364 s.25. <http://elin.lub.lu.se> 17 maj 2005.

Townshend, Charles, 1986. "The Process of Terror in Irish Politics", s. 88-114 i O'Sullivan, Noel (red.) *Terrorism, Ideology and Revolution*. Brighton: Wheatsheaf Book Ltd.

"Which way ahead?", 2001. *The Economist* vol. 360, s. 48-50. http://elin.lub.lu.se/cgi-bin/linker/ebSCO_local?5160429 17 maj 2005.

Wikipedia, http://sv.wikipedia.org/wiki/David_Trimble 19 maj 2005.

Wikipedia, <http://sv.wikipedia.org/wiki/L%E5ngfredagsavtalet> 19 maj 2005.

Wilkinson, Paul, 1986. "Fighting the Hydra: International Terrorism and the Rule of Law" i O'Sullivan, Noel (red.) *Terrorism, Ideology and Revolution*. Brighton: Wheatsheaf Book Ltd.

Winblad, Lennart, 1972. *IRA inifrån – en europeisk gerilla*. Forum